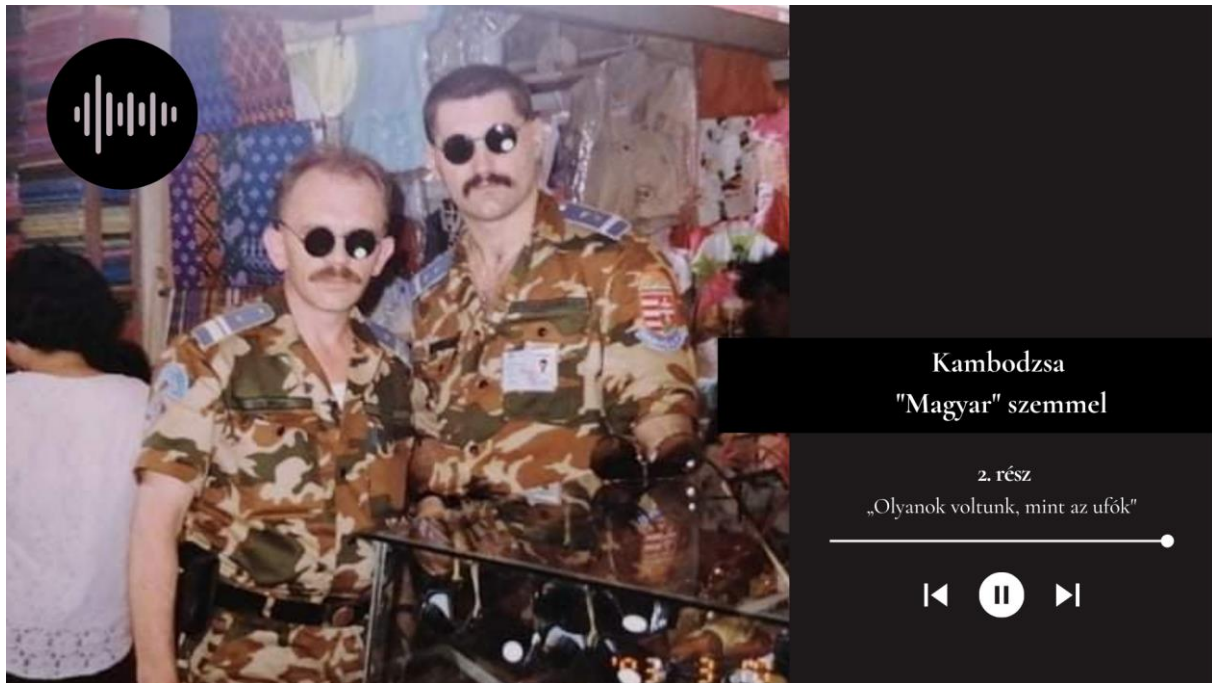

„Olyanok voltunk, mint az ufók” - Kambodzsa „Magyar” szemmel

PODCAST 2. rész

2021. október 18. | Dobrai Csenge

Hogyan kerül egy magyar rendőr Kambodzsába? Miként zajlott le a demokratikus átmenet az ENSZ fennhatósága alatt? Hogyan tért vissza a fiatal demokrácia az autoritarizmushoz? Milyen lesz a Hun Sen utáni Kambodzsa? Hol tart most Kambodzsa a múlt feldolgozásában?

A **Kambodzsa „Magyar” szemmel** podcast sorozat egyrészt arra vállalkozik, hogy utána járjon ezeknek a kérdéseknek, másrészt közelebb hozza a magyar olvasó és hallgató közönséget ehhez a távoli és kevésbé ismert, de annál izgalmasabb országhoz. Adásainkban megvizsgálunk egy-egy Kambodzsával kapcsolatos témát, legyen az történelmi, kulturális, társadalmi, szociálpszichológiai vagy éppen bel – és külpolitikai vetületű. Célunk a Kambodzsával foglalkozó magyar nyelvű tudásanyag bővítésén és gazdagításán túl, egy átfogó kép és ismeret átadása az ország múltjáról, jelenéről és lehetséges jövőbeli kilátásairól.

Segítségemre lesz ebben állandó interjúalanyom **Magyar Tamás**, nemzetközi biztonság- és védelempolitikai szakértő, akinek az életműve is kirajzolódik a beszélgetések során. Tamás 1993-ban érkezett először Kambodzsába, az ENSZ-misszió tagjaként részt vett az ország demokratizálásában és immár 27 éve él ebben a fantasztikus délkelet-ázsiai országban. Személyes

tapasztalatairól könyvet is írt „*Rendőr voltam Kambodzsában – avagy élet és halál Pol Pot országában*” címmel.

Az [előző adásban](#) Tamás személyes életútjába nyerhettünk betekintést a vadászpuska letételétől kezdve az ENSZ egyenruha felvételéig. A **mai adásunkban** pedig visszautazunk az időben egészen a '90-es évekig a Kambodzsában lezajló ENSZ misszió, demokratikus átmenet és rendszerváltás időszakáig. Tartsanak velünk!

Az előző interjúban már fellevezted, hogy mire képeztek ki titeket. Próbálták felkészíteni a magyar rendőröket a kinti állapotokra. Ez mennyire volt sikeres? Mi okozott kihívást a munkátok során és hogyan hidaltátok át ezeket a problémákat?

117 ország képviseltette magát az ENSZ-misszióban, 29500 ENSZ-alkalmazottal (rendőrökkel, katonákkal és adminisztrátorokkal). Hatalmas kontingens volt itt Kambodzsában azzal a céllal, hogy segítsen levezényelni a kambodzsai államnak az első szabad demokratikus választásokat '93 májusában. Mi is kijutottunk Kambodzsába és valóban az várt kint, amire korábban kiképeztek. A rendőrök békefenntartó feladatot láttak el, de fegyver nélkül. Mi azt hittük, hogy majd itt kint megkapjuk az izraeli géppuskánkat meg a Jericho maroklófegyverünket, hiszen erre képeztek ki minket Fóton.

Itt közölték velünk Kambodzsában, hogy fegyvereket nem kapunk. Azok le vannak lakatolva a Magyar Nagykövetségen Phnom Penhben. Csupán egy gumibot és egy szolgálati gáz spray állt rendelkezésünkre. Háborúban fegyver nélkül mit fogunk csinálni?

Azzal próbálták megnyugtatni minket, hogy a katonák majd megvédenek minket. Általában tényleg volt velünk egy fegyveres katona. Siem Reap tartományban a pakisztáni katonák őriztek minket. Az járt a fejemben, hogy tényleg a pakisztáni katonán fog múlni az én életem? Az aggodalmunkat tovább fokozta az a látvány, ami Phnom Penh utcáin fogadott minket: 15-16 éves gyerekek sétáltak hátukon az RPG-vel, lógott az övükön a gránát, a mellükön pedig ott volt az AK-47-es. Ezzel szemben nekünk nem volt fegyverünk. Azon gondolkodtam, hogy hogyan fogok így életben maradni ebben a világban?

Olyan sok hatások értek minket az első két hétben, hogy az is felmerült bennem, hogy én ezt nem fogom kibírni. Feladtam az európai kényelmemet egy ilyen helyért, ami bűdös, koszos és saras, az emberek nyelvén sem értünk, tehát óriási káosz volt. Ez fogadott minket '93-ban Phnom Penhben.

Aztán kiraktak minket vidékre, ami egy középkori agrárország szintjén volt. Esténként arról beszélgettünk, hogy mit keresünk mi itt? A pénzért vagyunk itt? Nem akarok én itt meghalni.

Hiszen kijöttünk egy háború közepébe, ahol a vörös khmerek, a nemzetközi ENSZ-csapatok és a helyi csapatok alkották az ellenfeleket. A vörös khmerek folyamatosan irtották a helyieket és az ENSZ embereit is. 82 kollegám ment haza koporsóban, akik azért jöttek ide, hogy békét teremtsenek Kambodzsában, de megölték őket.

Milyen feladatokat kellett ellátnotok Kambodzsában?

Először patrol feladatokat láttunk el, tehát elmentünk megnézni, hogy mi zajlik az őserdei falvakban és mit csinálnak a helyi rendőrök. Beszélgettünk az emberekkel is, hírszerzőként próbáltunk információkat szerezni a környéken lévő vörös khmerekről. Ezenkívül őriztük a kijelölt választási pontokat, a falu előljáró házát és folyamatosan járőröztünk.

Dolgozott egy alezredes Kambodzsában, aki még az első csoporttal jött ki. Ő volt az ORFK vezető főorvosa és korboncnoka is. Mindenhez értett, komoly szaktudású ember volt, akinek pont egy bűnügyi helyszínelőre volt szüksége. Úgy alakult, hogy az egész kontingensből - a 129 magyar rendőrből – én voltam egyedül bűnügyi helyszínelő. Ahol ő dolgozott, Siem Reap körzetben, ott napi szintűek voltak a gyilkosságok. Én együtt voltam vele 24 órában végig, állandóan boncoltunk és helyszínelünk. Ebben a nemzetközi nyomozócsoporthoz mi voltunk a „special team”. Minket bárhová elküldhettek Kambodzsába, amit ki is használtuk, így körbejártuk az egész országot.

Mennyire volt együttműködő a helyi társadalom, amikor a munkátokat végeztétek? Milyen reakciót váltottatok ki a helyiekből?

Mi olyanok voltunk, mint az ufók. Megjelentünk ezekben a színes ruhákban kék sapkával és bementünk ezekbe az őserdei falvakba, ahol még fehér ember nem járt. Rögtön körbe álltak minket, néztek minket és nem tudták, hogy kik vagyunk. Ez kihasználtuk, mert az ENSZ misszió alatt én folyamatosan forgattam. Nemcsak a bűncselekményeket rögzítettem, hanem mindent. Rengeteg fotó készült és archív filmfelvétel. Ebből készül majd egy egész estés dokumentumfilm, melynek címe „Year Zero – The turning point” lesz, ami azt tükrözi, hogy az ENSZ volt Kambodzsa életében a nagy fordulópont, amikor elindult a fejlődés útján ez az ország.

Hogyan zajlott le a demokratikus átmenet az ENSZ fennhatósága alatt? Mi volt az ENSZ-misszió célja Kambodzsában?

Amiért itt volt az ENSZ, azt végrehajtotta, mert a demokratikus választások lezajlottak. Ennek ellenére nem végezte el teljesen a feladatát, mert a vörös khmerek rémuralma csak 1997-ben ért véget. Addig itt voltak a gerillák és ugyanúgy irtották az embereket. Ilyen népiirtást én még nem tapasztaltam, ami itt volt 1975 és 1979 között.

Pol Pot annyira lezüllesztette ezt az országot. Minden gondolkodó embert kiirtott, ezzel együtt a legtöbb férfit is. Jórészt az idősek, a gyerekek és a nők maradtak meg, mert ők nem tudnak harcolni, tehát nem voltak veszélyesek a rezsimre nézve. Velük akarták az országot újraépíteni. Ezek az emberek annyit szenvedtek itt Kambodzsában, hogy az borzalom. Akik fegyvert tudtak volna ragadni vagy szembe tudtak volna szállni a vörös khmerekkel, azokat egy hónapon belül a hatalomátvétel után kiirtották.

Persze láthattunk hasonló példát Ugandában, Szerbiában, ott van az albán és a csecsen konfliktus is vagy Hitler, viszont ennek a részese voltam. Bele kerültem egy olyan háborúba, ami nem fejeződött be 1979-ben. Hiába szabadult fel az ország 1979. január 7-én - amikor az egyesült vietnámi hadsereg visszaszorította a vörös khmereket az északnyugati határ csücskébe, Thaiföld és Laosz határára -, amikor még a '90-es években is a pol potisták gerilla hadműveleteitől volt hangos Kambodzsa, ráadásul teljesen alá volt aknázva. Rendezetlen állapotok uralkodtak. Az általam említett nagy fordulópontra akkor indult el, amikor Szihanuk király felkérte az ENSZ-t, hogy segítsen a demokratikus választások lebonyolításában.

Ennek a háttérben az állt, hogy az uralkodó vissza akarta szerezni a tényleges hatalmát, hiszen 1979 januárjától egészen 1990-ig vietnámi kormányzás volt Kambodzsában. A teljes államvezetés vietnámi kommunista ideológiára épített vezetés volt. Ahogy a szovjet katonák ott maradtak nálunk a 2. világháború után egészen a rendszerváltásig, úgy maradtak ott a vietnámi katonák is. Az ENSZ hajlandóságot mutatott arra, hogy segítsen, pénzt áldozzon a misszióba, behozza a szakembereit a választások megszervezésére '93 májusában azzal a feltétellel, hogy az idegen hadseregnek ki kell vonulnia Kambodzsából.

Miután kiment az utolsó vietnámi katona is, azonnal megérkeztek a szakértők, a katonák, a rendőrök és az etnográfusok az ENSZ-től, tehát elindult a misszió '90-ben. Megindult a kommunikáció a király, Hun Sen és Vietnám között is. Kezdetben egy ideiglenes kormányt hoztak létre, melyben a helyi vezetők az ENSZ-szakértőkkel együttműködve vezették a kormányt. 1992-ben már elő volt készítve az ország arra, hogy 1993. májusában meg lehessen csinálni a választásokat.

Arra viszont senki se számított, hogy a választásokat követően két miniszterelnöke lesz az országnak: az első miniszter Norodom Szihanuk király fia, illetve a FUNCINPEC párt alapítója és vezetője, Norodom Ranariddh lett, a második miniszter pedig Hun Sen.

Az ENSZ és a király közben járása és alkuja volt, hogy 4 éven keresztül első és második miniszterelnökként vezették az országot. A két miniszter leosztotta egymás között a minisztériumokat. Hun Sen kezébe került tulajdonképpen az összes fegyver: a rendőrség, a katonaság, a határőrség, a bodyguard unite, azaz a katonai rendőrség. Ranariddhhoz tartozott a mezőgazdaság, az erdészet, de nem volt semmi erős fegyver a kezében. Mindenben közösen kellett döntenek, azonban lehetett érezni, hogy milyen konfliktus feszül a két miniszter között. Hun Sen végül egy vértelen puccsal átvette a hatalmat Ranariddh-től 1996-ban (ekkor zárták be a Magyar Nagykövetséget is Phnom Penhben). Kivonultak a tankok meg a katonák a repülőtérré, így akartak nyomást gyakorolni a Párizsból hazatérő hercegre és elérni azt, hogy mondjon le a miniszterelnöki pozícióról Hun Sen javára, aki azzal is megpróbálta sarokba szorítani, hogy tudomást szerzett a herceg pártpénzzel való visszaéléseiről, amit magánjellegű üzletekre költött el. Ranariddh végül beadta a derekát, így '96-ban Hun Sen lett az egyedüli miniszterelnök és azóta is ő ül ebben a székben.

Ennyi nehézség ellenére miért döntöttél úgy, hogy a leszerelésed után mégis visszatérsz Kambodzsába és ott maradsz hosszútávon?

A doki kollegámmal csináltunk egy egyen pólót, amin egy buldog szerepelt, szájában szivarral, ENSZ sapkával és jelvényel. Az volt ráírva, hogy túléljük Kambodzsát.

Amikor vége volt a missziónak és ültem a repülőn, azt éreztem, hogy én ott hagytam a szívemet Kambodzsában és nem találtam rá magyarázatot.

Otthon próbáltam visszailleszkedni a családi életbe és a rendőrkapitányságra, de egyszerűen nem ment. Amikor úgy döntöttem, hogy leszerelek a rendőrségről és visszamegyek magánemberként Kambodzsába, akkor már éreztem, hogy azért megyek vissza oda, mert ott a szívem. Mintha az előző életemben már itt éltem volna. Olyan déja vu érzésem volt, miközben jártuk az országot, mintha én ezeket már átéltem volna egyszer. A családtagjaim és a barátaim persze nem értettek egyet a döntéssel. Vissza akarok menni oda, ahol meg akartak ölni a vörös khmerek és ahol életveszélyben voltam 24 órában, holott itt a családom? Engem visszahúzott a szívem és vissza is mentem 1994. januárjában. A 129 magyar rendőrből egyedül én jöttem vissza Kambodzsába és itt vagyok már 27 éve. Ennek azért van jelentősége, mert én itt találtam meg a szabadságomat, amire születtem. Ott volt a családom, de nekem itt van elhivatottságom. Azért kellett ide eljönnöm, hogy lássam ezt a folyamatos fejlődést.

Visszatekintve az elmúlt 30 évre; mennyit fejlődött Kambodzsa? Milyen területen érezhető a legnagyobb előrelépés és milyen területen van erős lemaradásban továbbra is?

Egy kis lepkéhez tudom hasonlítani Kambodzsát. Van először a kis pete, amit lerak a pillangó valahová...ebbe az állapotába érkeztünk mi ide '93-ban. Utána jön a hernyó, a báb és végül kikel a pillangó. Ahhoz a kis petéhez viszonyítva a mostani állapot az már egy gyönyörű pillangó. Phnom Penh már felnőtt.

2045-re Hun Sen azt mondta, hogy Kambodzsa egy szinten lesz Bangkokkal, Hong Konggal és Szingapúrral. Olyan víziója van, ami felé egyenesen halad az ország: a smart city programokkal, a kormányzás digitalizálásával, a nehézipar bevezetésével (mert jelenleg csak könnyűipar van itt). Elkezdték lerakni a világ legmagasabb ikertornyainak az alapjait. Itt havonta-két havonta adják át Phnom Penhben és Sihanoukville-ben a felhőkarcolókat. Az ország lényegében teljesen lefedett, mindenhol működik az internet. 1500 forintért bárhol az országban korlátlanul internetezhetünk. Jövőre a Huawei be akarja vezetni az 5G-t, aminek nyilván vannak támogatói és ellenzői is. Egyszóval hatalmas fejlődésnek indult ez az ország.

Ha a Magyar Nagykövetség nem zárt volna be, akkor hazánk is nagy kereskedelmet tudott volna lebonyolítani Kambodzsával, ide vonzotta volna a magyar szakembereket, találmányokat és innovációkat. Akkor még nem voltak itt a kínaiak, japánok, koreaiak vagy a szingapúriak, de mi magyarok már igen. 1980-ban már KISZ-program keretében voltak itt a magyarok. Ők építették meg az első árvaházat, majd a baptista szeretetszolgálat felkarolta ezt az egészet.

Ma már nincsenek árvaházak, mert annyit fejlődött az ország. Azok az árva gyerekek már felnőttek, családot alapítottak, egyetemet végeztek, bent vannak a politikában vagy a gazdaságban. Olyan szegény, de okos gyerekek persze vannak, akiknek van családjuk, de nemzetközi szervezetek felkarolják és támogatják őket. Ezek a gyerekek már a technikával együtt nőnek fel. Egy olyan új generáció nő fel Kambodzsában, ami már bele nő ebbe a digitális világba.

Amire nagyon koncentrálnak jelenleg, az a földterületek külföldi tulajdonba történő eladása fejlesztési célokból. A könnyűipar is hangúlyos szektor. A ruha és cipőipar a vezető ágazat. Itt gyártják a Nike és Adidas cipőt. A legnagyobb kínai cégek ide telepítik át a gyártókapacitásokat, mert olcsóbb a munkaerő. Megnyitják a vámszabad területeket, a hatalmas ipari parkokat.

Itt 150-250 nemzetközi cég van egy ipari parkban. A legnagyobb ruházati gyárakban 10-15 ezer ember dolgozik naponta. A legnagyobb ipari parkban olyan 120 ezer ember dolgozik és van rá kereslet. Minden ipari parkban khmerek dolgoznak és külföldiek adják nekik a pénzt. 150-180 dolláros havi fizetésekről beszélhetünk, amiből ki tudják fizetni a lakásukat és az áramot, fent tudják tartani a telefonjukat, a színes tévéjüket, az internetet, a motort és étkezni is tudnak. Ma már kialakult egy középréteg.

Ennyi évtized távlatából milyen területen volt sikeresnek mondható és milyen területen vallott kudarcot az ENSZ misszió? Mik lehetnek mind a sikerek, mind a kudarcnak az okai?

Habár a szabad demokratikus választások megtörténtek, de nem pozitív eredménnyel zárultak, hiszen négy éven keresztül két miniszterelnök irányította az országot. Ahhoz, hogy elinduljon a béke felé ez az ország, meg kellett hozni ezt a kompromisszumot. Ezenkívül ez volt az ENSZ eddigi legköltségesebb missziója. 4,5 milliárd dollárba került ez a két év.

Érdekes módon, amikor vége lett a missziónak, akkor az ENSZ nem vitte haza a technológiát, a gépparkot meg a fegyvereket. Minden itt maradt, amit használtunk. Ezt az élelmes emberek megszerezték és meggazdagodtak belőle.

A khmer népet sem sikerült lefegyveroznünk, pedig az volt a feladatunk, hogy gyűjtsük be a fegyvereket a polgári lakosságtól, mert addig nem lehetnek választások, hiszen kitörhet egy lázadás a pártok között és meggyilkolják egymást. A khmer embereknek három fegyverük van: egyet

maguknál hordanak, egyet otthon tartanak és egyet eldugnak. Néhol beszolgáltattak nekünk pár fegyvert, amit dokumentáltunk: aknavető, gránát, AK-47-es géppuska, mesterlövész puska. Azonban a legtöbb esetben, amikor oda mentünk hozzájuk fegyvertelenül, rendszerint kinevettek minket, hogy mit akarunk tőlük. Kérem én: Hogyan gyűjtük be a fegyvereket ettől a harcoló néptől, amelyet 4 rezsim alatt próbáltak a földdel egyenlővé tenni.

Itt nem csak Pol Potra gondolok, mert az amerikaiak ugyanúgy megtizedelték a helyi lakosságot az „amerikai mészáros”, Lon Nol vezette USA-barát rezsim idején. Akkoriban több mint fél millió tonna bombát leszártak Kambodzsára.

Ekkor Nixon volt hatalmon és CIA ügynökök vitték le az arany háromszögből (megjegyzés: Laosz, Burma és Thaiföld határán van a világ egyik legnagyobb kokain és heroin termesztő vidéke) a kábítószerrel Saigonig Kambodzsán keresztül, ahonnan katonai gépekkel egészen New Yorkig vitték a szállítmányt. Nixon ebből finanszírozta a hatalmát, aztán amikor kitört a Watergate-ügy, akkor ez mind kiderült.

Egy másik dolog, hogy a kambodzsai kormánynak nem volt arra pénze, hogy kifizesse a rendőröket és a katonákat a választások előtt. Hat hónapig nem kaptak fizetést, így elkezdtek lázadni. Az ENSZ felvállalta, hogy kifizeti az elmaradt bérét mindenkinek, hogy ne törjön ki lázadás. Ez nem volt benne a tervbe, ezért is lett ilyen nagy összegű ez a misszió.

Amikor vége lett az ENSZ munkának, akkor elment mindenki és hatalmas nagy úr, káosz keletkezett Kambodzsában. Kiképeztek embereket államvezetésből és jogból, de itt maradt egy nagy úr. Az emberek pénz nélkül maradtak. Az ENSZ arra már nem adott pénzt, hogy a felszabadítás után még finanszírozza őket.

Szerinted miért orientálódott napjainkra Kambodzsa mégis Kína felé az Amerikai Egyesült Államok helyett, annak ellenére, hogy utóbbi jelentős humanitárius segéllyel támogatta és próbálta demokratikus irányba elmozdítani az országot. Mi az oka a kínai befolyás növekedésének és milyen következményei lehetnek Kambodzsára nézve?

Az USA messze volt. Ha itt lett volna a közelben, akkor nagyobb eséllyel orientálódik Kambodzsa az USA felé. Érdekes módon az, hogy Kína ide küldte Pol Potot, aki szétrombolta az országot, az hirtelen feledésbe merült és Kína a felszabadulás után beszállt pénzzel a fejlődésükbe, magyarán

kilóra megvették a khmereket. Ezt az USA nem tudta megcsinálni, mert nem volt amerikai bázis a környéken.

Kambodzsa délkelet-ázsiai országgént egy ázsiai országgal előbb fog egy nyelvet beszélni és gondolkodásmódot képviselni, mint az USA-val. Ráadásul Hun Sen nem akarta, hogy az USA bekebelezze az országát.

Itt nincsen McDonalds, PizzaHut, egyedül a KFC-nek sikerült teret nyernie. Nincsenek amerikai cégek se, a kereskedelem se olyan számottevő az USA-val. Amerikai Nagykövetség viszont van a turistáknak, illetve sokan kidisszidáltak az USA-ba. Az ellenzék is külföldön van.

Kambodzsában nincsen ellenzék, egypártrendszer van a Hun Sen vezette Kambodzsai Néppárttal (CPP) az élen. A parlamentben sincs ellenzéki szék, minden államvezető CPP-s. Nincs olyan, aki belülről jelenleg meg tudná fújni az államvezetést, maximum külföldről.

Ilyenek voltak a Ranariddh herceg képviselte FUNCINPEC vagy Sam Rainsy, akit elítélt a khmer legfelső bíróság. Ha ő beteszi ide a lábát, akkor neki börtönbe kell vonulnia. A CPP-vel itt nem lehet versenyezni. Ez az ország még 10-20-30-40 évig marad úgy, ahogy most van. Külföldről nem lehet egy diktatórikus hatalmat megbombáznia. Itt annyira kiépült az államvezetés, hogy mindenki ellenőrizve van, de mindenki nyilatkozhat is a social media felületeken. Itt mindent azonnal felvesznek és fel is teszik, tehát mindenki tud mindent mindenkiről, legyen az egy állami pozícióban lévő személy vagy egyszerű szegény ember.

Beszéljünk egy kicsit a Kínai Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok népirtásban játszott felelősségéről. Van-e és ha igen, mi a felelőssége ezeknek az államoknak a vörös khmer népirtásban?

Kínának hatalmas nagy befolyása volt és van jelenleg is erre az országra. A legnagyobb befektető Kambodzsában.

Ha visszamegyünk az időben, akkor azt láthatjuk, hogy a kínai kormány éléskamraként akarta használni Kambodzsát akkoriban. A kínai kulturális forradalom idején történt az, hogy Lon Nolék elűzték Pol Potékat Kambodzsából, mert a kommunista eszméket propagálták és pince forradalmat akartak csinálni. Róluk azt érdemes tudni, hogy mind a Sorbonne-n tanultak, Párizsban és egyedül

Pol Pot nem szerzett ott diplomát, viszont ő lett a Franciaországban tanuló khmer diákok kommunista mozgalmanak a vezetője. Már akkor is egy agitátor volt, teljesen lefoglalta a hatalomvágya. Hazatérve Kambodzsába folytatta a kommunista eszmék propagálását, azonban Lon Nol hatalomra kerülését követően menekülniük kellett a börtön elől.

Ekkor mentek el Pekingbe Mao Ce-tunghoz, aki tárt karokkal várta őket. Két és fél évig éltek Mao szárnya alatt, akitől megtanulták, hogy hogyan lehet emberéletek árán diktatúrát kiépíteni egy országban. Mao idővel visszaküldte Kambodzsába a vörös khmereket, hogy alapítsák meg a vörös khmer mozgalmat, legyenek ők az ország vezetői. Ehhez Szihanuk herceg is asszisztált, abban reménykedve, hogy az amerikai agresszorokat ki tudják végre szorítani az országból.

A vörös khmereknél végül sikerült elfoglalni az országot. Lezárták a kommunikációs vonalakat és a határokat, majd megindult egy óriási mészárlás, ahol szisztematikusan történt az emberek kiirtása. Khmer emberek irtották a saját honfitársaikat, nagyjából három és fél millió ember halt meg négy éven belül. Kiirtották az összes kisebbséget is: a vietnámi cham muszlimokat, a kínaiakat, thaiokat és az összes külföldit is. Pol Potnak egy olyan víziója volt, miszerint a mezőgazdaságra, a rizstermesztésre és az öntözőrendszerek kiépítésére kell helyezni a hangsúlyt. El kell törölni egyrészt a városokat, a gyárakat, a kisipart, a könnyűipart és a nehézipart, másrészt a vallást, a kultúrát, az értelmiséget és az összes gondolkodó embert is.

Szerinted az ENSZ és az USA miért nem avatkozott be a népirtásba vagy miért csak megkésve. Miért késett ennyit a békerendezés? Miért maradhattak a vörös khmerek jelentős katonai erő a '90-es évek közepéig?

Az USA nemkívánatos szereplő volt itt, miután szétbombázták az országot, így nem igazán volt beleszólása az eseményekbe se. Ráadásul teljes hírzárlat volt a külvilág felé.

Egy olyan propagandát közvetítettek bentről kifelé, hogy minden rendben van, de ez nem volt igaz. A vörös khmerek hatalomátvételét megelőzően még volt menekülési lehetőség, de utána élő ember már nem jutott ki az országból. Kambodzsa egy falak nélküli börtönné vált azoknak, akik itt ragadtak. Teljesen elszigetelődött, senki se látott bele ebbe az őrzületbe. Persze láthattunk már arra is példát Ugandában, hogy helyben volt az ENSZ és mégis népirtás zajlott.

Azóta milyen külpolitikát folytat Kambodzsa ezekkel az államokkal? Mely államokhoz került közelebb, melyiktől távolodott el? Hatással volt-e a mai államközi kapcsolatokra az egyes államok népirtásban való szerepvállalása vagy annak hiánya?

Jelenleg Kambodzsa egy befogadó ország. Befogadja azokat az embereket, akik szakértelmet, technológiát hoznak be és elősegítik az ország fejlődését. Viszont még mindig nem nyelték le az amerikai bombázásokat. Kevés az amerikai ráhatás erre az országra.

Itt Kína az első, majd Korea és Japán következik, illetve Malajzia és Szingapúr, továbbá érdemes megemlíteni Ausztráliát is, főleg az oktatás terén. Az ausztrálok sok nemzetközi iskolát hoztak létre.

15 évvel ezelőtt nagy lehetőség volt az okos khmer diákoknak, hogy ösztöndíjjal külföldre mehetek tanulni (például Magyarországra, az USA-ba, Ausztráliába, Japánba vagy Franciaországba). Ma már nem kell külföldre menniük ezért, mert itt is létrehozták a saját egyetemeiket az Oktatási Minisztériummal együttműködve. Az összes szakágban itthon maradhatnak a gyerekek és mindenkinek nyitott a pályáztatás. A szegény gyerekek is be tudnak jutni a főiskolákra.

Sok támogatást kapnak az államtól, mert Hun Senék rájöttek arra, hogy az új generáció még magasabb szintre juttathatja az országot.

Önök a **Kambodzsa „Magyar” szemmel** podcast sorozat második adásának az írott változatát olvashatták. Ezúton is köszönöm Tamásnak a lehetőséget a beszélgetésre, az olvasóknak pedig a megtisztelő figyelmet. **Mindenkit várunk vissza a harmadik adásra**, melynek központi témája a Hun Sen féle államvezetés lesz. Tartsanak velünk akkor is!

A podcast adásban elhangzó zeneszámok:

- រាំងគងតែមានកេរ្តិ៍ឈ្មោះ: ច្រៀងដោយ Master Kong Nay & Ouch Savy - <https://tinyurl.hu/rUVZ/>
- Chet Kanhchna - ក្រែកកាយ Ft. Punleur (Official Music Video) - <https://tinyurl.hu/ezh7/>
- DJ Chee - ១រៀលៗ ft. Vuthea វុទ្ធា (Mariel Mariel) [Official Audio] - <https://tinyurl.hu/ULPy/>
- DJ Chee - Madness ft. Heang x Raseth (កំហឹង) [Official Audio] - <https://tinyurl.hu/jl5x/>

Kambodkasz az interneten:

- [YouTube-csatornánk](#)
- [SoundCloud-csatornánk](#)
- [Anchor.fm](#)
- [Spotify](#)

Magyar Tamás az interneten:

- Tamás „Rendőrr voltam Kambodzsában – avagy élet és halál Pol Pot országában” c. könyve elérhető [itt!](#)
- Tamás YouTube-csatornája elérhető [itt!](#)
- Tamás Facebook-os blogja elérhető [itt!](#)

Kapcsolat: kambodkasz@gmail.com